

ПРАВОВА КОМУНІКАЦІЯ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

МАКЕСВА Олена Миколаївна,
*к.ю.н., доцент кафедри теорії та історії
держави і права Навчально-наукового
юридичного інституту Національного
авіаційного університету*

В епоху інформаційного суспільства правові відносини характеризуються масштабними процесами інформатизації та інтеграції. В цих умовах актуальним стає вирішення питання правових проблем, подолання кризових явищ, узагальнення світового досвіду правового регулювання сучасних відносин. Недооцінка впливу права на розвиток інформаційного суспільства може мати негативні наслідки. Разом з тим, щоб провести модернізацію суспільства, необхідне відповідне правове забезпечення, яке, в першу чергу, має бути модернізоване на основі нових можливостей і технологій, важливою серед яких є правова комунікація. З огляду на це, актуальність теми визначається науково-теоретичною і практичною значимістю правової комунікації для розвитку інформаційного суспільства, поєднання інформаційно-комунікаційних технологій і права на основі сучасних підходів.

Питання правової комунікації досліджувалися вітчизняними і зарубіжними вченими, зокрема, С. Алексєєвим, Д. Андрєєвим, А. Антоновим, М. Василюком, В. Ільганаєвою, П. Лассуелом, Л. Луцем, А. Поляковим, Г. Почепцовим, Г. Прованшером, П. Рабіновичем, Н. Савіною, Ван Хуком, І. Ситар, А. Токарською, Ю. Хабермасом, І. Чесновим, К. Ясперсом та ін.

Правова комунікація виникає і розвивається в процесі розвитку суспільства. Її витоки сягають епохи стародавнього світу. Перші усно-писемні комунікативні акти мають характер релігійних норм, що виражали мотиви поведінки людини. Цікавою з точки зору теорії права є думка канадського правознавця G. Provencher про те, що між правом і комунікацією існує взаємозв'язок, який виявляється через сумісне, скоординоване «дійство», а також шляхом з'єднання юридичного і комунікативного. Таке взаємне переплетіння сфер дозволяє, з одного боку, говорити про правову комунікацію не тільки як про абстрактний концепт, а й як про практичну сферу узгодження взаємодії (через поведінку) людей у юридико-комунікативному суспільстві [1, с. 117].

Представник комунікативної теорії права А. Поляков вважає, що право – це форма унормованої психолінгвментальної діяльності суб'єктів (фізичних і юридичних) у контексті комунікативної інтерсуб'єктивної взаємодії, наслідки якої об'єктивуються у правовій культурі, соціальних інститутах, правових текстах і починаються на правосвідомості, правових нормах і правових відносинах, що утворюють єдину правову структуру [2, с. 73].

Право у теоретичній концепції комунікації постає як таке явище, що виникло через здатність людини вступати у зв'язки з іншими людьми, різними інституціями і контролювати, урегулювати їхні стосунки. Сучасне суспільство не може існувати, не маючи багатосторонньої, точної інформації про правову дійсність. Відчуваючи по-

требу в одержанні правової інформації, воно утворює спеціальні інститути, які надають йому правову інформацію. З іншого боку, ці інститути використовують силу інформації з метою впливу на суспільство, формуючи його правову свідомість і правову культуру. Способами інформування про чинне законодавство виступають різні форми: правове інформування засобами масової інформації, через Інтернет, шляхом впливу юридичної практики, юридичні консультації, правове виховання. Однією з головних – правове інформування засобами масової інформації, перевагами якої є оперативність подання інформації, максимальна кількість охопленого населення, швидкість впливу і доступність правової інформації.

Важливим аспектом впливу права на державу є його комунікативна властивість. Зокрема, здатність правової норми закріпити права та обов'язки суб'єктів, які на їх підставу вступають у комунікацію як між собою, так і безпосередньо з державою. Можливість вступати у правові комунікації властива всім без винятку суб'єктам суспільних відносин – людям, їх об'єднанням, органам державної (публічної) влади [3, с. 234].

Для того, щоб комунікація дійсно виникла, така норма повинна мати певні якісні властивості, зокрема, сприйматись суб'єктами як правова, тобто така, що, перш за все, містить цінні, реальні (які можна виконати), а не декларативні права та обов'язки. Відповідно, правова норма, яка не має вказаних якісних характеристик, не здатна створити комунікацію між суб'єктами, передусім це стосується норм права, які містяться у нормативно-правових актах, прийнятих державними правотворчими органами. Але є певна особливість: якщо відносини комунікації між людьми можна укласти поза правовими нормами, тобто на підставі інших соціальних регуляторів, то відносини між людиною і державою, між громадянином і державним службовцем, між державними органами поза правовими нормами перестають бути легальними. Отже, засобом комунікації між людиною (громадянином) і державою, її органами є право. Точніше права та обов'язки, які фіксуються у правових нормах і які дають можливість діяти відповідним чином.

Отже, правова комунікація – це сукупність процесів і систем, які забезпечують швидкопрямований обіг і поширення нормативно-правової інформації та правових актів у сучасному в інформаційному суспільстві. Правова інформованість суб'єктів правової комунікації є необхідною умовою формування інформаційно-правового суспільства в Україні.

Список використаних джерел:

1. Provencher G. Droit et communication. Liaisons constatées. Réflexions sur la relation entre la communication et le droit / G. Provencher. – Bruxelles: E. M. E, 2013. – 204 p.
2. Поляков А.В. Коммуникативная концепция права (генезис и теоретико-правовое обоснование): дис. ... д-ра юрид. наук в виде науч. докл.: 12.00.01 / Поляков Анатолий Витальевич; С.-Петербург. ун-т МВД России. – СПб., 2002. – 94 с.
3. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. – К.: Ваіте, 2015. – 392 с.

